

صله رحم چیست و آثار قطع رحم چیست؟

کی از دستورات موکد دین مبین اسلام و یکی از مهم ترین آداب اجتماعی "صله رحم" است که با عمل صحیح به آن، ریشه بسیاری از کمبودها و نیازهای اجتماعی از بین می‌رود.

صله به معنای وصل است، و در اصطلاح به ارتباط و احسان و اظهار عطف و رعایت حال دیگران گفته می‌شود.

رحم به معنی جایگاه اولاد در بدن زنان است، و در اصطلاح به مادر گفته می‌شود.

صله رحم یعنی رسیدگی و احسان به افرادی که با انسان، مادر مشترک داشته باشند - یعنی رابطه نسبی داشته باشند - مانند عمو، عمه، دایی، خاله و فرزندان آنها.

صله رحم از دستورات عام و پرمفعت اسلام است، و کینه های خانوادگی را از بین می‌برد، و جای آن را به محبت و وداد می‌دهد.

امام صادق(ع) فرموده اند: "صله رحم کن، حتی اگر با دادن یک لیوان آب به نزدیکانت باشد. بهترین صله رحم بازداشتن خویش است از آزار آنها."

حضرت امیرالمؤمنین علی(ع) فرمودند: "صله رحم کنید حتی اگر به سلام کردن باشد."

امام حسین(ع) فرموده است: "هر کس می‌خواهد اجلش به تأخیر بیفتد و روزی‌اش زیاد شود، صله رحم کند."

رسول خدا(ص) فرمودند: مردی فقط از عمرش سه سال مانده، ولی صله رحم می‌کند و خداوند سی سال به عمرش اضافه می‌کند؛ و مردی از عمرش سی سال مانده، اما قطع رحم می‌کند و خداوند سه سال او را زنده نگه می‌دارد؛ که "بحمدالله ما یشاء و یثبت و عنده ام الکتاب" - (رعد/۳۹) - یعنی خداوند هر چه را که بخواهد محو می‌کند و هر چه را بخواهد، ثابت می‌گرداند؛ و در نزد اوست حقیقت کتاب.

و نیز فرمودند: "نیکی به پدر و مادر و صله رحم حساب روز قیامت را آسان می‌گرداند."

و نیز امام صادق(ع) فرموده اند: ای میسر! گمان می‌کنم تو زیاد به اقوامت رسیدگی می‌کنی؟ میسر گفت: بله؛ من وقتی در بازار کار می‌کردم و دو درهم مزد می‌گرفتم، یک درهم آن را به عمه‌ام می‌دادم و یک درهمش را به خاله‌ام. امام فرمودند: به خدا قسم اجل تو دو بار فرا رسید، ولی هر بار تأخیر افتاد.

قطع رحم به معنای رسیدگی نکردن و محبت نداشتن نسبت به نزدیکان است، و از نظر شرعی امر بسیار ناپسندی به شمار می‌رود؛ به طوری که در روایات چنین آمده است: "اگر نزدیکان شما ارتباط خود را با شما قطع کردند، شما وصل کنید؛ زیرا گناه قاطع رحم بسیار عظیم است".

امیرالمؤمنین(ع) فرمودند: "صله کنید با ارحام خود، گرچه آنها با شما قطع کرده باشند."

رسول خدا فرمود: "جبرئیل(ع) به من خبر داد که بوی بهشت از فاصله هزار سال راه شنیده می‌شود، ولی عاق والدین و قاطع رحم و مرد سالخورده زناکار آن را نخواهند شنید(یعنی این عده به این اندازه از بهشت دورند!)."

بله خداوند بهشت را آفرید و آن را خوشبو ساخت و بوی بهشت تا هزار سال راه می‌رود؛ ولی عاق والدین و قاطع رحم آن بو را نمی‌شنوند.

کنیز امام صادق(ع) می‌گوید: امام در بستر بیماری و شهادت افتاده بود و گاهی از هوش می‌رفت. یک بار که به هوش آمد، فرمود به حسین بن علی بن علی - که پسر عموی پدر امام بود - هفتار دینار بدهید؛ و به فلانی، فلان مقدار و به فلانی، فلان مقدار بدهید. به امام عرض کردم: آیا به مردی بخشش می‌کنید که می‌خواست شما را به قتل برساند؟! امام فرمود: آیا می‌خواهی من از آنها نباشم که خداوند توصیف کرده است: "و کسانی که بنا به امر خدا صله می‌کند، و از پروردگارشان می‌ترسند و از بدی حساب بی‌مناکند؟!"

در روایت است که "اگر برای نیکی به پدر و مادرت مجبور باشی راهی به درازای دو سال را بیمایی، برو و این نیکی را انجام ده، و برای صله رحم هم تا یک سال راه را طی کن."

شخصی به رسول خدا(ص) عرض کرد: من اقوامی دارم که به آنها احسان می‌کنم ولی آنها مرا اذیت می‌کنند. می‌خواهم دیگر کاری به آنها نداشته باشم. امام فرمودند: "در این صورت خداوند همه شما را رها می‌کند." عرض کرد: پس چه کنم؟ امام فرمود: "به آن کس که تو را محروم ساخته بخشش کن، و با آن

کس که از تو قطع کرده بیوند، و آن را که به تو ظلم کرده ببخش؛ و اگر چنین کنی خداوند پشتیبان تو خواهد بود."

رسول خدا فرمودند: "آیا می‌خواهید بگویم بهترین اخلاق دنیا و آخرت چیست؟"

گفتند: بله یا رسول الله! فرمودند: "اخلاق کسی است که با آن کس که از او بریده آشتی کند، و به آن کس که او را محروم کرده ببخشد، و آن را که بر او ستم کرده ببخشد. و هر کس بخواهد مرگش به عقب بیفتد و روزی اش فراوان شود، باید تقوای الهی را پیشه سازد و صله رحم کند."

به رسول خدا عرض کردند: بهترین صدقه کدام است؟ فرمود: "صدقه به خویشاوندی که دشمنی شما را در دل داشته باشد. پس صله رحم به خویشان، عام است و حتی بدخواهان را نیز شامل می‌شود."

البته مواردی هم وجود دارد که قطع رحم اجازه داده شده است؛ مثل مواردی که ارتباط فامیلی با انسان کافر و مشرک یا منافق موجب تأثیرپذیری انسان و افتادن به وادی خطرناک کفر و شرک و انحراف می‌گردد؛ مواردی که رفت و آمد با فامیل آلوده و گنهکار موجب تایید اعمال وی در دید دیگران و جذب سایرین به وادی گناه می‌شود.

با این حال، قطع رحم غلط است و در این موارد به حداقل رابطه باید کفایت کرد، نه قطع کلی؛ مثلاً یک احوالپرسی تلفنی سالیانه ضرری ندارد.

صله رحم با فامیل درجه یک - مثل عمو، عمه، خاله و دایی - واجب و با بقیه مستحب مؤکد است.